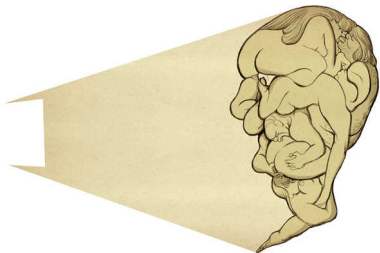

Das will das weib

Tekeningen Typex

Tekening Typex

Nu Viva pornadvd's bijsluit en de VS verslaafd zijn aan een 'mommy porn'-romannetje vragen wij ons af: reageren vrouwen echt anders op porno, zoals het cliché wil? Nou, nee. En ja. Een rondgang langs de wetenschap.

DOOR ASHA TEN BROEKE

Standaard verloopt een pornofilm ongeveer zo: op de onromantisch belichte filmset zit of ligt een gewillige vrouw, die geil de camera inkijkt. Vervolgens wandelt er een erectie het beeld in, met een man eraan vast. Die penetreert zonder verdere plichtplegingen de inmiddels hevig kreunende vrouw in diverse posities en gaten, om vervolgens op onhygiënische wijze in haar gezicht klaar te komen. Einde scène.

Voor de gemiddelde man is dit voldoende om aan zijn gerief te komen. Maar de meeste vrouwen worden er niet opgewonden van. Daaruit trok men tot voor kort de conclusie dat vrouwen gewoon niet zo van porno houden, maar meer van het softere, relatiegerichte

werk: knuffelen en strelen en dergelijke. Een paar recente trends weerspreken dit idee. De opkomst van de porna, om maar wat te noemen: een vrouwvriendelijker variant van de erectiecentrische standaardporno, waarbij de vrouw geen object is, maar een gelijkwaardige tegenspeler en ze bovendien meer geniet. Hier is de clitoris niet zomaar een accessoire, maar een middelpunt van de belangstelling. Weekblad Viva gaf in maart voor de tweede keer een hele dvd vol met dit werk cadeau bij het blad. En in de Verenigde Staten liepen vrouwen de afgelopen maanden met miljoenen tegelijk warm voor het boek *Fifty shades of grey* van schrijfster E.L. James, waarin studente Anastasia Steele in een ietwat sadomasochistische seksrelatie met de stinkend rijke zakenman Christian Grey terecht komt. De Nederlandse vertaling, *Vijftig tinten grijs*, verschijnt 23 mei.

Knuffelen staat in dit boek niet op het menu. Wel worden er clitorissen gemasseerd, vingers en enorme erecties in vagina's gestoken en lichte zweepslagen uitgedeeld in 'de rode kamer van pijn', terwijl Grey dominant kreunt: 'Nu ga ik u neuken, mevrouw Steele... hard.' En ook de Viva-porna-dvd bevat, net als standaardporno, gewoon close-ups van in en uit elkaar schuivende geslachtsdelen. Weliswaar smaakvol belicht en afgewisseld met grijpende handen en genietende gezichten, maar toch: een beavershot is een beavershot.

Misvatting

'Het is echt een misvatting dat vrouwen alleen voor soft gaan', zegt Liesbet Zikkenheimer. Ze is eigenaar van de website Shespot.nl, die erotische verhalen geschreven door vrouwen publiceert, en directeur van het bedrijf dat via onder meer Ziggo en UPC het pornakanaal Dusk!

verzorgt. Dusk! was ook de partij die de porna op de Viva-dvd aanleverde. Zikkenheimer weet wat vrouwen willen, want haar pornakanaal werkt al ruim twee jaar met een doorlopend panel van meer dan 1.300 kritische vrouwen die aangeven hoe opwindend de films zijn. Haar ervaring: 'Het mag best heel expliciet.' En de gedachte dat vrouwen vooral geïnteresseerd zijn in zacht strelend voorspel? 'Kom op, we zetten dat filmpje op om opgegeild te worden, dus het mag best een beetje vaart maken.'

Dat is ook de ervaring van Stephanie Both, seksuoloog aan het Leids Universitair Medisch Centrum. 'Het materiaal dat we hier in het lab gebruiken, laat echt niets aan de verbeelding over, want we weten dat hoe explicieter de scènes zijn, hoe sterker de seksuele opwinding is. Dat geldt zowel voor mannen als vrouwen.'

Met seksuele opwinding bedoelt Both hier de fysieke mate van genitale opwinding van de proefpersonen, niet hoeveel lust ze voelen. Dat onderscheid is belangrijk, want de twee kunnen, vooral bij vrouwen, nogal uiteen lopen. 'In het lab zien we dat zowel mannen als vrouwen fysiek duidelijk op seksfilmpjes reageren. Mannen krijgen een erectie en bij vrouwen zien we dat de doorbloeding in de vagina toeneemt', vertelt Both. De doorbloeding van de vagina wordt gemeten met een photoplethysmograaf, een soort tampon met een lampje erin en een kabeltje waar normaliter het touwtje zou zitten. De doorbloeding van de vagina hangt samen met de vochtigheid. Erectie-omvang wordt doorgaans vastgesteld met een ringetje dat veranderingen in de diameter van het lid doorgeeft aan een computer.

'Bij mannen is de relatie tussen hun fysieke opwinding en hun gevoelens vrij sterk', zegt Both.

'Maar als je naar vrouwen kijkt, is het verband tussen die twee veel zwakker.' Een vagina kan dus zeer happy en weldoorbloed zijn, terwijl de eigenares zich niet of nauwelijks opgewonden voelt. En dat is niet het enige sekseverschil. De vagina is als het op doorbloeding aankomt ook minder kieskeurig dan de penis. Both vertelt over een Canadese onderzoeker, Meredith Chivers, die vrouwen van beider seksuele oriëntaties naar allerlei soorten porno liet kijken: van een man en een vrouw, twee mannen of twee vrouwen. Je zou denken dat de vagina van een lesbische vrouw vooral voor dat laatste wel te porren zou zijn. Maar tot Chivers verbazing mat haar photoplethysmograaf bij alle drie de soorten porno actie. Both licht toe: 'Dat is een verschil met mannen, die reageren veel specifiek. Homomannen krijgen dus geen erectie van heteroporno. De fysieke vrouwenopwinding is veel algemener.'

Chivers ging nog een stapje verder en keek of vrouwen van onderen misschien zelfs zouden reageren op apenporno. Die maakte ze zelf: ze nam filmpjes van bonoboseks, maar omdat bonobo's blijkbaar erg stil zijn tijdens hun vrijages en wij mensen toch een geluidstrack bij de porno verwachten, monteerde ze er het geluid van wel zeer luidruchtige chimpansees onder. Op mannen had deze compositie geen effect. De vagina's echter reageerden weer gesmeerd. Chivers concludeert dat de doorbloeding een automatische reactie is op de aanwezigheid van wat voor soort seksuele prikkel dan ook en dientengevolge niets zegt over de lustgevoelens van de vrouw. Het is dat, of accepteren dat vrouwen eigenlijk op apen vallen, grapte ze in een interview met een journalist van The New York Times.

Zo'n automatische reactie kan evolutionair gezien nuttig zijn. Een vochtige vagina is bijvoorbeeld minder vatbaar voor verwonding, zelfs wanneer er sprake is van verkrachting. En sowieso is het evolutionair goed te verklaren dat we fysiek sterk reageren op

erotische prikkels, denkt Both. 'Voor de soort is het immers van levensbelang dat we ons voortplanten.' Een onderzoek dat ze onlangs met haar collega's uitvoerde, ondersteunt die gedachte, omdat het laat zien hoe automatisch onze seksuele reactie verloopt. 'We lieten mannen in een hersenscanner erotische foto's zien. Die flitsen zo snel voorbij dat ze de afbeeldingen niet bewust konden waarnemen. Desalniettemin zagen we in hun brein wel een reactie die we bij neutrale foto's niet zagen: hersengebieden die te maken hebben met beloning en motivatie werden actief.' Both vermoedt dat het bij vrouwen net zo werkt, maar dat is nog niet onderzocht.

Masturberen

Maar als mannen én vrouwen geëvolueerd zijn om automatisch te reageren op seks en erotiek, waarom zit er bij vrouwen dan zo'n verschil tussen wat hun vagina voelt en wat hun hoofd ervan maakt? Er is een aantal mogelijke verklaringen. Zo krijgen mannen meer feedback van hun al dan niet opgewonden geslachtsorgaan. 'Een erectie is immers moeilijk te missen, maar bij vrouwen zijn de fysieke signalen van opwinding subtiele', verklaart Both. 'Ter ondersteuning van die theorie: er zijn aanwijzingen dat bij vrouwen die meer masturberen en daardoor hun eigen lijf beter kennen, de opwinding die ze ervaren meer overeenkomt met hun fysieke reactie.'

Feedback speelt een rol, maar is niet het hele verhaal, valt te lezen in een meta-analyse van Meredith Chivers en collega's. Hoewel ze het belang erkennen van een leerproces waarbij vrouwen ontdekken hoe hun lichaam reageert en wat ze lekker vinden, blijkt ook dat vrouwen die in een lab de opdracht krijgen extra goed op hun eigen lijf te letten, of die via een photoplethysmograaf en een computer informatie krijgen over hun lichamelijke opwinding, daardoor niet meer lust gaan

voelen, terwijl je dat op basis van de feedbacktheorie wel zou verwachten.

Een andere verklaring heeft te maken met het ronduit slechte imago dat de standaard erectieporno heeft bij de meeste vrouwen. Het komt goedkoop en nep over en heeft de naam zowel qua productiemethode als qua inhoud uitermate vrouwonvriendelijk te zijn. 'Hoe opgewonden je wordt van een bepaald type erotisch materiaal hangt mede af van welke betekenis dat voor je heeft', zegt Both. 'Wat je hoort over porno en wat je er zelf van vindt, beïnvloedt natuurlijk je gevoelens erover.'

Zulke gevoelens kunnen behoorlijk afleiden van de seksuele opwinding. Both legt uit hoe ze in haar lab aan de pornokijkende mannen en vrouwen niet alleen vraagt hoe opgewonden ze zijn, maar ook wat ze verder voelen. Voor mannen is het antwoord: vrij weinig. Ze zijn vooral hitsig. Vrouwen ervaren bij het kijken van porno een grotere verscheidenheid aan emoties. 'Die kunnen zowel positief zijn, zoals ontspanning, als negatief, zoals walging of boosheid.'

Hersenonderzoek laat zien hoe die extra emoties in de weg kunnen zitten. Bij mannen die naar seksfilms kijken, komt hun hersenactiviteit vrij naadloos overeen met de activiteit van hun geslachtsdeel. Bij vrouwen is dat anders. Verschillende studies laten zien dat in het vrouwenbrein een bepaald hersencircuit uitgeschakeld moet worden voordat ze van haar fysieke opwinding kan genieten of kan klaarkomen. Wanneer een vrouw met haar gedachten bij van alles is behalve bij lust - 'Huh, porno. Ik weet niet of ik dat wel lekker mag vinden. Gatver, hij spuit in haar gezicht. Oh, ik moet niet vergeten straks nog melk te kopen' - dan blijft dit zogeheten inhibitiecircuits aan en blijft een gevoel opwinding uit, ongeacht wat haar vagina ervan vindt.

Achtergrondmuziek

In tegenstelling tot de standaardporno is vrouwenporno wél in staat om dit circuit het zwijgen op te leggen en om de kloof tussen lijf en gevoel te overbruggen. 'Psycholoog Ellen Laan, van het Academisch Medisch Centrum, heeft een veelzeggend experiment uitgevoerd', vertelt Both. 'Zij liet vrouwen zowel vrouwvriendelijke als standaardporno zien. Fysiek reageerden de vrouwen op beide even sterk, maar voor hun gevoel van opwinding scoorde het vrouwvriendelijke filmpje veel hoger.'

Onderzoeker Erick Janssen van het Kinsey Institute, dat onderzoek doet naar seksualiteit, weet waarom. Hij herhaalde het onderzoek van Laan, maar vroeg naderhand ook aan de mannen en vrouwen in zijn lab wat ze precies van de porno- en pornafilmpjes vonden: vond je de hoofdrolspelers aantrekkelijk? Wat vond je van het verhaal, van de set, van de achtergrondmuziek? Hoeveel aandacht had je voor de mannen en vrouwen in het filmpje? Voor mannen speelden de meeste van deze factoren wel een rol - niet in de laatste plaats de aantrekkelijkheid van de vrouwelijke hoofdrolspeelster. Voor vrouwen was er echter maar één ding dat gelinkt was aan haar niveau van opwinding: hoe goed ze zich kon voorstellen dat ze zelf in de film zat.

Bij erectie-komt-binnen-en-bezoekt-verscheidene-gaten-porno is dat verplaatsen een onplezierige of zelfs onmogelijke opgave. Je inleven in een object dat wordt genomen, zonder aandacht voor haar genot en dat daarbij om de man te behagen wat kunstmatige kreungeluiden maakt, is - als het al lukt - niet bepaald opwindend. Geen wonder dat het inhibitiecircuit weigert uit te gaan.

Goede porna maakt succesvol inleven erg gemakkelijk. Een van de belangrijkste elementen, zo

vertelt Zikkenheimer van Shespot en Dusk!, is het genot van de vrouw. 'Beide vrijende partijen moeten minimaal evenveel genieten en het liefst geniet de vrouw nog net iets meer. Geen vrouwen die aan de haren worden getrokken, wier keel wordt dichtgeknepen, of die in het gezicht worden gespoten. Heel lange pijpsscènes, daar knappen vrouwen op af. Veel te gericht op het genot van de man. Even is leuk, maar daarna is het wel weer tijd om de vrouw te pleasen.' Daarnaast moet het er goed uitzien, zegt ze. Mooie belichting, mooie muziek, mooie mensen. En het moet echt lijken. 'Alsof er echte passie is, alsof het stelletje in de film elkaar wel kan opvreten.'

Met dat genot, passie en opvreten slaat Zikkenheimer volgens psycholoog Marten Meana van de University of Nevada de spijker op zijn kop. Volgens haar zijn vrouwen enigszins narcistisch in hun opwinding: ze moeten boven alles het gevoel hebben dat ze begeerd worden. Een paar jaar geleden publiceerde ze een onderzoek waarbij heteroseksuele mannen en vrouwen in haar lab naar porno keken, terwijl een speciale bril hun oogbewegingen registreerde. De mannen keken, zoals verwacht, vooral naar het gezicht en het lichaam van de vrouw in het filmpje. De vrouwen hadden echter oog voor beide partijen. Ze keken afwisselend naar het lichaam van de vrouw - om zich te verplaatsen in wat er allemaal met haar gebeurde - en naar het gezicht van de man - om te checken of zijn uitdrukking wel voldoende brandde van verlangen.

E.L. James, de schrijfster van Vijftig tinten grijs, heeft goed begrepen hoe ze die begeerte kan laten samenwerken met expliciete seksscènes. Hoe dominant zakenman Grey ook is, hij vertelt de Anastasia voortdurend hoezeer hij naar haar verlangt en hijgt aan de lopende band dingen als: 'Je bent zo heerlijk nat. God, ik wil je.' Ook op de Viva-dvd maken de shots van penetratie en orale seks zo nu en dan plaats voor een

lange, liefdevolle tongzoen en een gretige blik van de man. Zulke dingen overbruggen de ruimte die er bij vrouwen zit tussen de opwinding van hun lijf en hun gevoel. Both concludeert: 'Een vrouw voelt zich pas echt opgewonden als het hele plaatje klopt.'

Filmtop-5 Dusk!

Via onder meer Ziggo en UPC is de pornazender Dusk! te ontvangen. Een vrouwenpanel geeft aan hoe opwindend de films zijn.

De lente-top-5

1 Iwia & Jay Dee

2 Tenderness

3 Infidélité

4 Foreplay

5 Chef's special

Vijftig tinten grijs

Zaterdag in Volkskrant Magazine

Waar komt het succes van de 'mommy porn'-roman Vijftig tinten grijs toch vandaan? Lezers leggen uit.

''Waarom zit er bij vrouwen zo'n verschil tussen wat hun vagina voelt en wat hun hoofd ervan maakt?,,

''Heel lange pijpsscènes, daar knappen vrouwen op af. Veel te gericht op het genot van de man.,,

''Kom op, we zetten dat filmpje op om opgegeild te worden, dus het mag best vaart maken.',,